

Ne fordítsd el a fejed!

A gyermekbántalmazás megelőzhető!

Háttéranyag, 2011. július 6.

A gyermekbántalmazás és elhanyagolás súlyos társadalmi probléma, melynek hatékony kezelését nemzetközi kötelezettségeink és a hazai jogszabályok is megkövetelik. Az ENSZ a Gyermek jogairól szóló Egyezményben külön cikkben foglalkozik e kérdéssel. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága az idén önálló irányelvet fogalmazott meg a tagállamok számára. A magyar **Gyermekvédelmi Törvény** (a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény) a világon tizenegyedikként mondta ki a testi fenyítés teljes tilalmát. Eszerint „**a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vehető alá kínzásnak, testi fenyítésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.**”

Az egészségügyi szolgáltatókat a törvény arra kötelezi, hogy értesítsék a gyermekjóléti szolgálatot, ha feltételezhető, hogy a gyermek sérülése vagy betegsége bántalmazás, elhanyagolás következménye, illetve ha a gyermek egészségügyi ellátása során bántalmazására, elhanyagolására utaló körülményről szerez tudomást. A jelzési, jelentési kötelezettség elmulasztása maga is bántalmazó, elhanyagoló magatartást, de legalábbis foglalkozás körében elkövetett gondatlanságot jelent. **Azonban hiába adottak a törvényi keretek, azok végrehajtása akadozik.**

Fogalmak:

A gyermek veszélyeztetése: a gyermek alapvető fizikai és/vagy pszichológiai szükségleteinek tartós elhanyagolása és/vagy a gyermek bántalmazása.

Elhanyagolás: minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését. **Fajtái:** fizikai, érzelmi, oktatási-nevelési elhanyagolás.

Bántalmazás: ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – noha tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti. **Fajtái:** fizikai, érzelmi, szexuális.

Elkövetés helye szerint történhet családon belül és kívül. Kiemelendő az intézményi bántalmazás, a média erőszak, az on-line abúzus (visszaélés, negatív következményekkel járó cselekedet) és a kortárs-bántalmazás.

Hazánkban évente kb. 30 gyermek hal meg bántalmazás vagy elhanyagolás következtében. Egy éves életkor felett külső okokból következik be a legtöbb haláleset, ezen belül a legtöbb gyermek **véletlen balesetek** következtében hal meg, ezek **háttérében sokszor elhanyagolás feltételezhető.** A KSH előzetes adatai szerint 2010-ben a gyermekjóléti szolgálatok 191.185 veszélyeztetett gyermeket tartottak nyilván. Az adatok azonban csak a jéghegy csúcsát jelentik, a szakemberek becslései alapján Nyugat-Európában **egy feltárt esetre 10, Magyarországon pedig 25 rejtett eset jut!**

ÁLLAMI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI ÉS TISZTIORVOSI SZOLGÁLAT Országos Tisztifőorvosi Hivatal

A bántalmazás sok esetben vezethet a gyermek öngyilkosságához, öngyilkossági kísérletéhez vagy a gyermek eltűnéséhez. 2010-ben 50 fiatalkorú vetett véget az életének Magyarországon és a becslések szerint tízszer ennyien vannak, akik sikertelen öngyilkossági kísérletet követtek el. Rendőrségi források szerint 2010-ben Magyarországon 7.496 gyerek eltűnését regisztrálták, kisebb részük 14 év alatti (összesen 1.788-an), a többiek 14 és 18 év közöttiek. **A százezer gyermekre jutó bántalmazás, illetve elhanyagolás miatti halálesetek számát tekintve hazánk hátulról a 4. helyet foglalja el azon a listán, ami a legfejlettebb 27 OECD ország adatait összesíti.**

Gyermekbántalmazás **minden társadalmi rétegben előfordul**, de vannak családi és egyéni rizikófaktorok. A magasabb társadalmi helyzetű családok esetében nem feltétlenül kevesebb a bántalmazás, felfedésük azonban nehezebb, mivel ezek a családok tájékozottabbak, érdekeiket jobban védik.

A bántalmazás/elhanyagolás hosszú távon a gyermek személyiségfejlődésére is kihat. Az utóbbi évek tudományos vizsgálatai igazolták, hogy a koragyermekkorban elszenvedett bántalmazás/elhanyagolás krónikus stressz reakciót vált ki, mely károsítja a kisgyermek fejlődő idegrendszerét, károsodik a gyermek szellemi, érzelmi és szociális fejlődése. A bántalmazott gyermekek körében felnőtt korban sokkal gyakoribb az **öngyilkosság, a pszichés zavarok, a különböző deviáns magatartási formák, a bűnözés, az agresszivitás, a depresszió, az alkoholizmus, a drogozás** stb. Egy az Egyesült Államokban végzett vizsgálat szerint a bebörtönzöttek 78 százaléka bántalmazott gyermek volt. Ma már közismert, hogy a történelem néhány rettenetes diktátora is gyermekkorában bántalmazás elszenvedője volt. A szexuálisan bántalmazott gyermekek közül sokan válnak **prostituálttá**. Nagyon gyakori, hogy a bántalmazott gyermek felnőtt korában bántalmazó társat választ magának, vagy **maga is bántalmazó szülővé válik**. Ezért igen fontos, hogy megtörjük ezt az ördögi kört.

A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése széleskörű társadalmi program. A családok szociális, gazdasági helyzetének javításától, munkahelyek teremtésétől kezdve oktatási, nevelési feladatokig terjed. A helytelen nevelési szokások felszámolása, a gyermekbántalmazás csökkentése nagyon hosszú folyamat, melyben kiemelt szerepe van valamennyi segítő szakmának. **Az Országos Gyermekegészségügyi Intézet** évek óta foglalkozik ezzel a kérdéssel, oktató anyagokat kiadásával, konferenciák szervezésével – kezdetben egészségügyi szakemberek számára, majd fokozatosan kinyitva a társzakták felé, felismerve azt, hogy **ezen a területen is különösen fontos a közös nyelv, a szakmaközi együttműködés.**

*Országos Gyermekegészségügyi Intézet
ÁNTSZ Kommunikációs Főosztály*

